

اضطرار ناروا در معاملات و قراردادها

تألیف:

دکتر مرسته امینی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اضطرار ناروا در معاملات و قراردادها

تالیف:

دکتر مرسده امینی

انتشارات موجک (ناشر دانشگاهی)

سرشناسه: امینی، مرسده، ۱۳۶۹-

عنوان قراردادای: ایران. قوانین و احکام - Iran. Laws, etc

عنوان و نام پدیدآور: اضطراب ناروا در معاملات و قراردادها/ تالیف مرسده امینی.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات موجک، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ج. ۱. (شماره گذاری گوناگون).

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۴-۶۱۵-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: اضطراب- ایران

موضوع: Necessity (Law)-- Iran

موضوع: معاملات -- قوانین و مقررات - ایران

موضوع: * Transactions -- Law and legislation -- Iran

موضوع: اضطراب (فقه)

موضوع: Necessity (Islamic law)

موضوع: اجبار (فقه)

موضوع: Duress (Islamic law)

موضوع: معاملات (فقه)

موضوع: * Transactions (Islamic law)

رده بندی کنگره: KMH۳۸۵۷

رده بندی دیویی: ۳۴۶/۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۹۲۸۹۱۹۹

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

انتشارات موجک (ناشر دانشگاهی)

واتساپ: ۰۹۳۶۳۰۳۱۲۵۸ کانال: telegram.me/mojak1

تلفن مرکز پخش: ۰۲۶۳۲۷۰۵۳۱۸ - ۰۲۶۳۲۷۰۲۶۵۹ - ۰۲۱۶۶۱۲۷۵۹۳ - ۰۲۱۶۶۴۲۹۷۳۳

ایمیل: mojakpublication@yahoo.com

سایت: www.mojak.ir اینستاگرام: mojakpublication

عنوان: اضطراب ناروا در معاملات و قراردادها

تالیف: دکتر مرسده امینی

مشخصات ظاهری: ۱۳۱ صفحه، قطع وزیری

چاپ اول: تابستان ۱۴۰۲، تیراژ: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۲۱۲۰۰۰۰ ریال، شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۴-۶۱۵-۰

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات موجک محفوظ است. هیچ شخص حقیقی و حقوقی حق چاپ و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از فتوکپی، چاپ کتاب و ... را ندارد. متخلفین به موجب بند ۵ ماده قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

پیش گفتار..... ۹

فصل اول: کلیات ۱۱

۱-۱ مقدمه ۱۱

۲-۱ تشریح موضوع کتاب ۱۲

۳-۱ مروری بر تحقیقات مشابه ۱۳

۴-۱ اهمیت موضوع کتاب ۱۷

فصل دوم: مفهوم اضطرار ۱۹

۱-۲ معنای لغوی اضطرار ۱۹

۲-۲ معنای اصطلاحی اضطرار ۱۹

۳-۲ مفهوم معامله ۲۰

۴-۲ اقسام عقود و معاملات ۲۲

۱-۴-۲ عقد لازم ۲۲

۲-۴-۲ عقد جائز ۲۲

۳-۴-۲ عقد ممکن ۲۳

۴-۴-۲ عقد خیاری ۲۳

۵-۴-۲ عقد منجز و معلق ۲۳

۶-۴-۲ عقد رضایی و تشریفاتی و عینی ۲۴

۷-۴-۲ عقد معین و غیر معین ۲۴

- ۲۵-۵ انواع انحلال و باطل شدن عقد ۲۵
- ۲۵-۶ مفهوم معامله‌ی اضطراری ۲۵
- ۲۶-۷ سابقه تاریخی اضطرار ۲۶
- ۲۶-۸ اضطرار از نظر تاریخی ۲۶
- ۲۷-۹ سابقه تاریخی حالت اضطرار ۲۷
- ۳۰-۱۰ سابقه تاریخی حالت ضرورت در قوانین جزایی ایران ۳۰

فصل سوم: مفهوم اضطرار ناروا ۳۳

- ۳۳-۱-۳ مقدمات اضطرار ناروا ۳۳
- ۳۳-۲-۳ مفهوم اکراه در لغت ۳۳
- ۳۴-۳-۳ مفهوم اکراه در فقه امامیه ۳۴
- ۳۵-۴-۳ مفهوم اجبار و اکراه ۳۵
- ۳۶-۵-۳ تعاریف اجبار ۳۶
- ۳۶-۱-۵-۳ اجبار ۳۶
- ۳۷-۲-۵-۳ اجبار مادی ۳۷
- ۳۷-۳-۵-۳ اجبار معنوی ۳۷
- ۳۸-۶-۳ تفاوت اکراه با اجبار ۳۸
- ۳۸-۷-۳ تفاوت مفهومی و معیار تفاوت اکراه و اضطرار ۳۸
- ۴۲-۸-۳ مقایسه اکراه و قصد ۴۲
- ۴۳-۹-۳ استغلال ۴۳

فصل چهارم: اقسام و انواع اضطرار ناروا ۴۵

- ۴۵-۱-۴ انواع اضطرار ناروا ۴۵
- ۴۶-۲-۴ اضطرار روا ۴۶
- ۴۶-۳-۴ بهره برداری نامشروع از اضطرار (اضطرار ناروا) ۴۶

- ۴-۴ اضطرار بخاطر ادای دین ۴۸
- ۵-۴ اضطرار به علت فقر ۴۸
- ۶-۴ اضطرار در عقود و ایقاعات ۴۸

فصل پنجم: ماهیت اضطرار ناروا در معاملات ۵۱

- ۱-۵ معاملات مضطر ۵۱
- ۲-۵ ماهیت اضطرار ناروا در معاملات ۵۲
- ۳-۵ عناصر مفهوم اضطرار ناروا ۵۳
- ۱-۳-۵ وضعیت خاص (ضرورت) در شرایط اضطراری ۵۳
- ۲-۳-۵ اجبار و فشار (درونی) در شرایط اضطرار ۵۴
- ۳-۳-۵ عدم تمایل باطنی از عناصر و شرایط اضطرار ۵۵
- ۴-۵ ماهیت اضطرار ناروا در قراردادها ۵۵
- ۵-۵ بررسی قصد و رضا به عنوان عناصر اضطرار ناروا ۵۷
- ۱-۵-۵ ارتباط قصد و اضطرار و اثر اضطرار ناروا بر قصد و رضا ۵۷
- ۲-۵-۵ اهلیت و عدم اضطرار ناروا در معامله ۶۱
- ۶-۵ شرایط و حکم معامله اضطراری در فقه ۶۴
- ۱-۶-۵ حکم معامله ۶۴
- ۲-۶-۵ نظریه‌ی تعدیل قرارداد اضطراری در فقه ۶۵
- ۷-۵ ماهیت اضطرار ناروا در معاملات و قراردادها و عقود ۶۷

فصل ششم: مبانی اضطرار ناروا ۷۱

- ۱-۶ مبانی اضطرار ناروا در کشورهای غربی و اسلامی ۷۱
- ۲-۶ کتاب ۷۹
- ۳-۶ سنّت ۸۰
- ۴-۶ اجماع ۸۱

- ۵-۶ حدیث رفع و ارتباط آن با اضطراب ناروا ۸۳
- ۶-۶ نظریه غبن و ارتباط غبن با معاملات اضطراری ناروا ۸۹
- ۷-۶ ارتباط غبن با معاملات اضطراری ناروا ۹۱
- ۸-۶ استغلال ۹۳
- ۹-۶ مبنای مسئولیت یا عدم مسئولیت مضطر ۹۵

فصل هفتم: شرایط و آثار اضطراب ناروا در معاملات ۹۹

- ۱-۷ مقدمه ۹۹
- ۲-۷ اصل لزوم بر صحت معامله ۹۹
- ۳-۷ عدم دخالت طرفین در ایجاد وضعیت اضطراری ۱۰۰
- ۴-۷ تاثیر اضطراب ناروا بر خود قرارداد و معامله ۱۰۱
- ۵-۷ اثر اضطراب ناروا در قراردادها و معاملات و عقود ۱۰۲
- ۶-۷ اثر حکم معامله اضطراری در ایقاعات و مصادیق آن ۱۰۸
- ۱-۶-۷ اضطراب در ایقاعات ۱۰۸
- ۲-۶-۷ اثر اضطراب ناروا در ایقاعات ۱۱۰
- ۷-۷ مقایسه اثر معامله اضطراری با معامله ناشی از اکراه ۱۱۲
- ۸-۷ اثر معامله اضطراری ناشی از اضطراب ناروا بر سبب معامله ۱۱۳
- ۹-۷ اثر معامله اضطراری بر طرفین معامله ۱۱۷

فصل هشتم: نتیجه گیری ۱۲۱

منابع ۱۲۷

- منابع فارسی ۱۲۷
- منابع عربی ۱۲۹
- منابع انگلیسی ۱۳۱

پیش‌گفتار

قانون مدنی ایران که برگرفته از اندیشه‌ی فقهی غالب تدوین‌کنندگان آن می‌باشد، معامله‌ی ناشی از اضطرار را صحیح تلقی و ضمن جداسازی حکم آن از معامله‌ی ناشی از اکراه، در ماده‌ی ۲۰۶ اینگونه مقرر کرده است: "اگر کسی در نتیجه‌ی اضطرار اقدام به معامله کند، مکره محسوب نمی‌شود و معامله‌ی اضطراری معتبر خواهد بود" در معامله‌ی اضطراری دواعی که محرک اراده فرد برای تصمیم‌گیری و انشای عمل حقوقی است، نشأت گرفته از ذات معامله نیستند تا گفته شود تمایلات قلبی و خواسته‌های درونی فرد مضطر او را به سوی معامله کشانده است، بلکه در اضطرار داعی رفع ضرورت او را به انتخاب معامله وادار می‌نماید. در اضطرار اوضاع و احوال اضطراری در شخص ایجاد این داعی را می‌نماید که رفع ضرورت و نیاز کند؛ یعنی داعی رفع ضرورت را در او ایجاد می‌نماید و این داعی در بسیاری موارد ایجاد داعی دیگر می‌نماید که همان انجام معامله یا هر عمل حقوقی دیگر است؛ یعنی انتخاب معامله در اضطرار به داعی نفسانی و به میل خود وی ایجاد شده است اما آن چه این داعی را در نفس او به وجود آورده، داعی دیگری است که همان رفع ضرورت و ضرر ناشی از اضطرار و وضعیت ناچاری است و در این نقطه است که مضطر اختیار ندارد و رضایتش موجود نیست در اضطرار انجام معامله به داعی نفسانی است، ولی آن داعی، از داعی دیگری به نام رفع ضرورت و ضرر نشأت گرفته است.

این کتاب با هدف بررسی تاثیر اضطرار نارورا در معاملات و قراردادهای تالیف شده است. براین اساس باید بیان کنیم که اضطرار نارورا در معاملات و قراردادهای نوعی اضطرار است که طرف معامله از شرایط و موقعیت مضطر سوء استفاده می‌کند که در این معامله قصد هست ولی داری ارضای معاملی نیست و علت نبود رضای معاملی سوء استفاده از شخص مضطر است. مولف در این کتاب به شیوه توصیفی و تحلیلی و با استفاده از متون کتابخانه‌ای به این نتیجه رسید که از شرایط اضطرار نارورا در معاملات می‌توان به وجود قصد برای مضطر امر، عدم طیب نفس و رضای کامل، عامل فقدان دورنی،

وجود رضای معاملی ولی از نوع رضایت آزاد نیست و مجبور به معامله است، سوء استفاده طرف معامله از شرایط مضطر اشاره کرد و در هیچ یک از معاملات اضطراری، شخص در انتخاب معامله تمایل قلبی نداشته و تصمیم وی نه برای حصول و دست یابی به خود معامله، بلکه برای دفع ضرر و رفع ضرورت، انجام گرفته است؛ یعنی از لحاظ تحلیلی در مورد اضطرار، رضای شخص ناقص است و در تصمیم‌گیری آزادی متعارف را ندارد.

شیوه سازماندهی کتاب حاضر به صورت زیر می‌باشد.

فصل اول: کلیات

فصل دوم: مفهوم اضطرار

فصل سوم: مفهوم اضطرار ناروا

فصل چهارم: اقسام و انواع اضطرار ناروا

فصل پنجم: ماهیت اضطرار ناروا در معاملات

فصل ششم: مبانی اضطرار ناروا

فصل هفتم: شرایط و آثار اضطرار ناروا در معاملات

فصل هشتم: نتیجه‌گیری

در پایان، بر خود لازم می‌دانم که از همه عزیزان و بزرگوارانی که در مراحل گوناگون آماده‌سازی این کتاب من را یاری نموده‌اند، صمیمانه تقدیر و تشکر نمایم.

مرسده امینی

تابستان ۱۴۰۲

Undue Urgency in Transactions and Contracts

Dr. Mercedeh Amini

قانون مدنی ایران که برگرفته از اندیشه‌ی فقهی غالب تدوین کنندگان آن می‌باشد، معامله‌ی ناشی از اضطرار را صحیح تلقی و ضمن جداسازی حکم آن از معامله‌ی ناشی از اکراه، در ماده‌ی ۲۰۶ اینگونه مقرر کرده است: "اگر کسی در نتیجه‌ی اضطرار اقدام به معامله کند، مکره محسوب نمی‌شود و معامله‌ی اضطراری معتبر خواهد بود" در معامله اضطراری دواعی که محرک اراده فرد برای تصمیم‌گیری و انشای عمل حقوقی است، نشأت گرفته از ذات معامله نیستند تا گفته شود تمایلات قلبی و خواسته‌های درونی فرد مضطر او را به سوی معامله کشانده است، بلکه در اضطرار داعی رفع ضرورت او را به انتخاب معامله وادار می‌نماید. در اضطرار اوضاع و احوال اضطراری در شخص ایجاد این داعی را می‌نماید که رفع ضرورت و نیاز کند؛ یعنی داعی رفع ضرورت را در او ایجاد می‌نماید و این داعی در بسیاری موارد ایجاد داعی دیگر می‌نماید که همان انجام معامله یا هر عمل حقوقی دیگر است؛ یعنی انتخاب معامله در اضطرار به داعی نفسانی و به میل خود وی ایجاد شده است اما آن چه این داعی را در نفس او به وجود آورده، داعی دیگری است که همان رفع ضرورت و ضرر ناشی از اضطرار و وضعیت ناچاری است و در این نقطه است که مضطر اختیار ندارد و رضایتش موجود نیست در اضطرار انجام معامله به داعی نفسانی است، ولی آن داعی، از داعی دیگری به نام رفع ضرورت و ضرر نشأت گرفته است.

ISBN : 978-600-994-615-0

